

Impressie van de bijeenkomst Samen werken: kiezen voor toekomstbestendige bedrijventerreinen

Donderdag 7 december stroomde de zaal in Den Haag snel vol. Er bleek veel belangstelling voor het debat over het Rli advies 'Samen werken: kiezen voor toekomstbestendige bedrijventerreinen'. Dit advies is op 31 oktober met waardering in ontvangst genomen door minister Adriaansens van Economische Zaken en Klimaat. Op deze publieksbijeenkomst was de rode draad opnieuw positief: verduurzaming van bedrijventerreinen is hoognodig en het advies van de Rli heeft dit op een goede manier op de agenda gezet.

Ervaringen uit de praktijk zoals op bedrijventerrein Grote Polder in Zoeterwoude laten zien dat partijen elkaar nodig hebben, vertelde René Frenken voorzitter van de BIZ Grote Polder. Dit geldt bijvoorbeeld voor het creëren van schuifruimte op een bedrijventerrein. Er komt veel kijken bij verduurzaming van afzonderlijke bedrijven en het is voor afzonderlijke bedrijven moeilijk te behappen en ook bestaande parkmanagement-bedrijven moeten zich verbreden. Zonder georganiseerde samenwerking is het helemaal lastig om zaken voor elkaar te krijgen.

In drie rondes debatteerden de deelnemers en panelleden over de drie hoofdaanbevelingen van de raad. Het werd een levendige discussie. De moderatie was in handen van Lotte Sluiter.

Ronde 1: Formuleer een toekomstbeeld voor bedrijventerreinen met meetbare doelstellingen en tijdpad

Doelen voor het verduurzamen van bedrijventerreinen zijn belangrijk, veel partijen willen duidelijkheid, maar geef ruimte voor maatwerk, concludeerde het panel met Freya Macke (Arcadis), Jurgen Geelhoed (EZK), Kees Vendrik (Nationaal Klimaat Platform) en Jacko d'Agnolo (zelfstandig adviseur en duurzaamheidsaanjager). Zonder handvatten, zoals doelen worden er moeilijk stappen gezet. Het moet niet zo zijn dat het Rijk weer sectorale doelen stelt die gestapeld worden. In een regio moet er gedifferentieerd kunnen worden en je moet naar het integrale beeld kijken niet naar separate doelen. Wees je ervan bewust dat de variatie aan bedrijventerreinen bijzonder groot is. Schrijf bijvoorbeeld een tender uit voor samenwerkende bedrijven op een bedrijventerrein. Stel daarbij condities zoals de plannen mogen niet zorgen voor een vergroten van de energievraag. Geef verder alle ruimte om energie te delen, op te wekken.

Volgens diverse deelnemers is er ook meer nodig en moeten de nieuwe voorschriften of labels voor bedrijventerreinen ook worden gekoppeld aan randvoorwaarden. Zo zou er een verplichting moeten komen dat bedrijven bijvoorbeeld energiedata moeten delen en ook belemmeringen bij netbeheerders om data te delen moeten worden weggenomen. Daarnaast is de rol van provincies en gemeenten cruciaal als het gaat om vergunningverlening voor verduurzamingsplannen op een bedrijventerrein. Zorg dat herstructurering en verduurzaming van bedrijventerreinen gekoppeld worden, dat heeft veel potentie.

Over een duurzaamheidslabel voor bedrijventerreinen verschillen de meningen, ongeveer een derde van de deelnemers is voor, een derde tegen en de rest is zwevend. Een bezwaar is dat ontwikkelen van een label tijd kost, tijd die er niet is omdat de opgave urgent is. Toch is het energielabel voor kantoren weldegelijk gaan werken, daar zie je nu een versnelling. Er wordt een parallel getrokken met de CSRD richtlijn voor duurzaamheidsrapportages van bedrijven, waarbij de verduurzaming in de die een hele keten betreft bij de rapportage van een bedrijf. Een duurzaamheidslabel voor bedrijventerreinen maakt de prestaties van een collectief van bedrijven meetbaar, maar het heeft ook waarde voor de afzonderlijke ondernemers. Bijvoorbeeld via de CSRD-rapportage.

Anderen zijn juist voor een duurzaamheidslabel. Onder andere omdat een label in de vorm die het advies Samen werken voorstelt, flexibiliteit geeft en tegelijkertijd vrijblijvendheid wegneemt. Een duurzaamheidslabel zorgt ook voor een tijdpad met doelen en ondergrenzen. Daarnaast kijkt het naar verschillende duurzaamheidsaspecten in samenhang.

Ronde 2: Maak organisatievorming verleidelijk en uiteindelijk verplicht

Het belang van een georganiseerde samenwerking (eigenaren én gebruikers) op bedrijventerreinen wordt breed gedeeld, zowel in de zaal als in het panel, bestaande uit Arjen Schep (Erasmus Universiteit Rotterdam), Geri Wijnen (VNO-NCW Brabant Zeeland) en Edwin

Markus (parkmanager en makelaar). Verleiding, in de vorm van subsidies of andere (financiële) voordelen, om lid te worden van een vereniging, zal helpen om de organisatiegraad omhoog te krijgen. Een verplichting is wellicht nodig om de achterblijvers over de streep te trekken. Nu komt samenwerking onvoldoende van de grond, onder andere omdat de wet BIZ onvoldoende geschikt is om organisatievorming te bevorderen. Samenwerking zou onontkoombaar moeten zijn, en ook aan free riders zou je iets moeten doen. Toch is er bij een gedeelte van de zaal en in het panel weerstand tegen een wettelijke verplichting tot lidmaatschap van een vereniging. Onder andere omdat verleiding effectiever is dan verplichting. Sommigen vinden ook dat het niet aan de overheid is om bedrijven verplichten lid te worden van een vereniging.

Ronde 3: Zorg voor heldere taakverdeling en geef provincies centrale rol

De zaal en het panel, bestaande uit Marije Hoogendoorn (Provincie Zuid-Holland), Jeroen Bosma (Programma Verduurzaming Bedrijventerreinen Nederland), Wendy de Jong (ROM Nederland) en Frank den Brok (Wethouder Oss), laat een duidelijk signaal klinken. De opgave is groot, gemeenten willen ontzorgd worden en je zou ook voor bedrijven de kennis bij elkaar moeten brengen. Het is goed om te leren van ervaringen van anderen. Maar er is in de zaal niet een eensluidend geluid over de manier waarop dit zou moeten worden georganiseerd. Er zijn genoeg gemeenten die de rol goed invullen en een algemene regie bij provincies zou daarom niet nodig zijn. Tegelijk zijn er ook reacties die wel een grotere rol van de provincies bepleiten. De urgentie is immers groot en het is van belang dat er verantwoordelijkheid wordt genomen is de urgentie groot.

Voor het bij elkaar brengen van kennis ziet men zowel een rol voor het programma Verduurzaming bedrijventerreinen als voor de ROM's. Uiteindelijk zou er gekozen moeten worden voor aansluiting bij bestaande structuren. Ook moet er een brug geslagen worden tussen overheid en ondernemers, zodat het halen en brengen van kennis van en voor beide partijen is.